

POSTANOWIENIE

Dnia 24 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Warszawie
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 sierpnia 2023 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 30 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 1545/21,

oddala zażalenie.

[A.P]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację M. S. od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 12 lipca 2021 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 stycznia 2020 r. odmawiającej prawa do rekompensaty. Od wyroku Sądu Apelacyjnego odwołująca się wniosła skargę kasacyjną nie określając, dotychczas nieoznaczonej, wartości przedmiotu zaskarżenia z wnioskiem o zobowiązanie organu rentowego do obliczenia tej wartości. Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych zobowiązany przez Sąd Apelacyjny przedstawił wyliczenie hipotetycznej wysokości emerytury z rekompensatą. Różnica między wysokością emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty wyliczona na datę, od której przyznano emeryturę (27 grudnia 2020 r.), wyniosła 606,25 zł. Pełnomocnik odwołującej się nie zakwestionował wyliczeń organu rentowego, wskazując jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę będącą dwunastokrotnością emerytury obliczonej z rekompensatą, to jest kwotę 51.590,04 zł. Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na 7.275,00 zł i odrzucił skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny przyjął, że sprawa o rekompensatę nie jest sprawą o kapitał początkowy, tylko o „odszkodowanie” zwiększające wysokość emerytury ze względu na wartość liczoną podobnie do kapitału początkowego. Spór w sprawie o rekompensatę sprowadza się, zdaniem Sądu, w istocie do zwiększenia emerytury z tytułu prawa do rekompensaty, dotyczy zatem wysokości emerytury, a nie prawa do emerytury. Wartość przedmiotu zaskarżenia w tego rodzaju sprawie stanowi różnica między świadczeniem pobieranym, a świadczeniem, którego skarżąca żądała (emerytury z rekompensatą), przy zsumowaniu tych wartości za jeden rok (art. 22 k.p.c.). Ponieważ tak wyliczona wartość przedmiotu zaskarżenia okazała się niższa niż dziesięć tysięcy złotych, zatem zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna była niedopuszczalna i na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. została przez Sąd Apelacyjny odrzucona.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodziła się skarżąca, opierając zażalenie na naruszeniu przepisów prawa procesowego: art. 22 k.p.c. i art. 398⁶ § 2 k.p.c. Zdaniem skarżącej prawidłowa wykładnia art. 22 k.p.c. prowadzi do wniosku, że użyte przez ustawodawcę określenie "suma świadczeń" jest określeniem świadczenia, o które odwołująca się ubiega wraz ze świadczeniami dodatkowymi. Skarżąca wnosiła o przyznanie emerytury powiększonej o rekompensatę. Mając na uwadze powyższą wykładnię art. 22 k.p.c., pełnomocnik odwołującej się określił wartość przedmiotu sporu na kwotę emerytury powiększonej o rekompensatę przy zsumowaniu za jeden rok. Rozumowanie skarżącej znajduje w jej ocenie potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., III UK 119/18,

który w uzasadnieniu przyjął wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie świadczenia z rekompensatą w wysokości 33.787,94 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może doprowadzić do zamierzonego skutku.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej przez art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle - gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej - potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę na wcześniejszym etapie postępowania sądowego. W rezultacie, nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203; z 11 maja 2022 r., II UZ 18/21, LEX nr 3435878). Należy przy tym pamiętać, że sąd drugiej instancji nie tylko jest uprawniony, lecz wręcz zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje nie tylko skontrolowanie danych składających się na tę wartość, lecz także sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego ustalania. W sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia jest uprawnionym sposobem jej weryfikacji (zob.

postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2011 r., II UZ 27/11, LEX nr 1106736).

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty, oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że sprawa, w której przedmiotem sporu jest wysokość świadczenia, jest sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 października 2009 r., II UZ 34/09, LEX nr 574545; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 30/10, LEX nr 707896; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 84/11, LEX nr 1163332). Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach, w których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, ustalonego w odniesieniu do świadczeń przyszłych na podstawie art. 22 k.p.c. (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., III UZP 3/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 112). Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (art. 21 i nast. ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych) ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. Inaczej rzecz ujmując, skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12-krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2019 r., I UZ 4/19, OSNP 2020 nr 2, poz. 21; z dnia 15 lipca 2020 r., II UZ 11/20, LEX nr 3151557; z dnia 15 lipca 2020 r., II UZ 5/20, LEX nr 3151533; z dnia 12 stycznia 2022 r., I UZ 19/21, LEX nr 3290800; z dnia 9 marca 2022 r., I UZ 47/21, LEX nr 3362569; z dnia 17

maja 2022 r., I UZ 5/22, LEX nr 3388410; z dnia 16 listopada 2022 r., III UZ 25/22, LEX nr 3521209; z dnia 23 listopada 2022 r., II UZ 41/22, LEX nr 3549633).

Oceny tej nie zmienia przytoczony przez skarżącą wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r., III UK 119/18, LEX nr 2678295. Trzeba dostrzec, że w tej sprawie wystąpiła szczególna sytuacja procesowa, w której Sąd drugiej instancji, badając wartość przedmiotu zaskarżenia, uznał za właściwy sposób wyliczenia oparty na algorytmie z ustawy o emeryturach pomostowych. Skarga została następnie przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy w składzie trzyosobowym zwrócił jednak uwagę na wątpliwości interpretacyjne przy wyliczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia. Zdecydował o rozpoznaniu przyjętej do rozpoznania skargi kasacyjnej, ponieważ strony sporu zgodziły się z ustaloną przez Sąd drugiej instancji przedmiotową dopuszczalnością skargi. Taki przypadek nie zachodzi w aktualnie rozpoznawanej sprawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.

[SOP]

(r.g.)